

CLARIN-NL Oproep voor Onderzoeksdata en –tools

De opkomst van e-Science

Nieuwe onderzoeksmethodes zullen gebruik maken van geavanceerde computationele bronnen, datacollecties en wetenschappelijke instrumenten die eenvoudig toegankelijk horen te zijn in een gedistribueerd informatienetwerk dat al deze bronnen samenbundelt in één enkele virtuele entiteit. *e-Science* is in opmars en zal leiden tot een revolutionaire verandering in het bedrijven van wetenschap. Daarbij kunnen onderzoekers werken in een globale virtuele wereld zonder grenzen waarin data toegankelijk zijn en bewerkt kunnen worden over de grenzen van wetenschappelijke disciplines en geografische barrières heen.

Deze nieuwe manier van wetenschap bedrijven is echter slechts mogelijk wanneer de onderzoeksdata en onderzoeksresultaten eenvoudig toegankelijk zijn. Om dit te bereiken moeten een aantal technische barrières overwonnen worden. Een reeks van projecten, waaronder infrastructuurprojecten zoals CLARIN (in Nederland CLARIN-NL), DARIAH, META-SHARE werken hier hard aan. Maar vooral moeten onderzoekers het vanzelfsprekend vinden dat hun onderzoeksdata, -tools en -resultaten maximaal vrij toegankelijk zijn voor andere onderzoekers.

Het belang en de waarde van data voor onderzoek

Kennis moet zoveel mogelijk behandeld worden als publiek bezit dat niet-exclusief is en niet-competitief. Het gebruik van kennis door welke onderzoeker dan ook verhindert geenszins dat andere onderzoekers deze kennis ook gebruiken. De waarde ervan wordt daardoor niet verminderd, integendeel, het gebruik van bestaande kennis creëert meer kennis.

Het behandelen van kennis als persoonlijk intellectueel eigendom maakt deze kennis exclusief. Het ligt echter voor de hand om onderzoeksdata en tools die ontwikkeld zijn met publiek geld te beschouwen als publiek bezit, die beschikbaar moeten zijn voor iedereen die dat wenst. De productie, het delen, en de open verspreiding van primaire onderzoeksdata en tools zijn essentiële ingrediënten voor het doen van excellent en innovatief wetenschappelijk onderzoek. Ook vanuit het oogpunt van wetenschappelijke methodologie en kwaliteit is het open beschikbaar stellen van onderzoeksdata en –tools een vereiste: alleen onafhankelijk controleerbaar en verifieerbaar onderzoek kan als goede wetenschap tellen.

CLARIN-NL gaat er daarom vanuit dat bij CLARIN-NL aangesloten onderzoekers en onderzoeksgroepen¹ uitgaan van een vrije toegankelijkheid tot hun digitale resources voor iedereen die dat wenst. Dit sluit goed aan bij het *NWO Open Access Initiatief*² voor publicaties maar breidt dit uit naar onderzoeksdata en tools. Het sluit eveneens goed aan bij de eis van NWO aan investeringsprojecten om zorg te dragen voor duurzame bewaring van onderzoeksdata.³ Het is ook in lijn met de *OECD declaration and*

¹ <http://www.clarin.nl/node/7>

² http://www.nwo.nl/nwohome.nsf/pages/NWOA_6PUHMK

³ http://www.nwo.nl/nwohome.nsf/pages/NWOA_7FBEG8

*guidelines for public access to publicly funded data*⁴ die ondertekend is door de Nederlandse overheid, en de *Berlin Declaration on Open Access*⁵, ondertekend door de Nederlandse universiteiten, NWO, KNAW en SURF.

CLARIN-NL is zich ervan bewust dat er soms goede argumenten kunnen zijn om data (nog) niet publiekelijk beschikbaar te maken, en wil die zeker respecteren. Hierbij kan het gaan om juridische en ethische beperkingen. In deze gevallen biedt CLARIN-NL aan om steun te bieden bij het correct afhandelen van dergelijke beperkingen. Het kan ook gaan om het beschermen van onderzoek, bijv. data die een promovendus heeft verzameld en analyseert om een proefschrift te schrijven. In het laatste geval is CLARIN-NL van mening dat tijdelijke ontoegankelijkheid of beperkte toegankelijkheid acceptabel is, op voorwaarde dat er een duidelijke tijdslimiet gesteld wordt, en dat bij verstrijken van die limiet de data, tools en/of onderzoeksresultaten alsnog publiek toegankelijk worden gemaakt.

CLARIN-NL Oproep

CLARIN-NL roept daarom alle onderzoekers uit de geesteswetenschappen in Nederland op om hun onderzoeksdata, tools en onderzoeksresultaten maximaal beschikbaar te stellen, zeker wanneer het onderzoek gefinancierd is met publiek geld. Om hierbij maximale effectiviteit te verkrijgen, dienen deze data waar mogelijk te voldoen aan internationaal erkende standaarden en best practices, en goed gedocumenteerd te zijn. Waar het nieuwe datatypes en tools betreft dienen de onderzoekers bij te dragen aan het verder ontwikkelen van bestaande of het opstellen van geheel nieuwe standaarden om deze data te accommoderen.

CLARIN-NL Steun

CLARIN-NL wil en kan de onderzoekers hierbij op verschillende manieren ondersteunen:

- CLARIN-NL verwijst naar een lijst van goede kandidaten voor standaarden en best practices die momenteel in Europees verband (o.a. in CLARIN) hiervoor onderzocht worden. Zie <http://www.clarin.eu/recommendations>
- CLARIN-NL werkt systematisch aan een infrastructuur waarin maximaal open toegang en interoperabiliteit (zowel formeel als semantisch) nagestreefd wordt.
- CLARIN-NL dringt er bij de instanties die wetenschappelijk onderzoek financieren (NWO, OC&W, KNAW, etc.) op aan voor onderzoeksprojecten ook steun (financieel, logistiek, met expertise) beschikbaar te maken om de onderzoeksdata, -tools en resultaten maximaal open beschikbaar te maken.
- CLARIN-NL biedt steun aan onderzoekers om beperkingen met betrekking tot intellectueel eigendomsrecht en ethische kwesties goed te regelen, en beoogt systematische technische faciliteiten hiervoor beschikbaar te stellen.
- CLARIN-NL biedt zelf mogelijkheden aan om steun te verlenen (financieel, logistiek, en met expertise) aan het “cureren” van onderzoeksdata en tools, d.w.z.

⁴ http://www.oecd.org/document/0,2340,en_2649_34487_25998799_1_1_1_1,00.html

⁵ <http://oa.mpg.de/openaccess-berlin/berlindeclaration.html>

om ze zo om te vormen dat ze open beschikbaar gesteld kunnen worden en maximaal benut kunnen worden door andere onderzoekers in de CLARIN-infrastructuur die momenteel opgebouwd wordt.

- CLARIN-NL eist van onderzoekers die door CLARIN-NL gefinancierd worden dat zij hun onderzoeksdata en tools maximaal beschikbaar stellen, compatibel maken met door CLARIN ondersteunde standaarden en best practices, en inbrengen in de CLARIN-infrastructuur, zodat ze maximaal toegankelijk worden voor andere onderzoekers.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met het CLARIN-NL bureau (clarinnl@uu.nl) of de CLARIN-NL website bezoeken (<http://www.clarin.nl>).